

Ribolov na Donjem Dunavu.

Nik. Zega.

Stanovnici koji žive pored reka bave se mahom ribolovom, gde više, gde manje. Lov na ribe datira još iz najstarijih vremena. Narod je izumevao razne sprave za što lakše lovljenje riba. Pored obične udice i mreže, zatim pored naročitih korpi — koševa, u kojima se samo sitnija riba može uhvatiti, grade se i vrške na plićacima kojih ima u manjim rekama, kao na Moravi, Nišavi i t. d.

Na Donjem Dunavu, kod sela Sipa, postoje dve velike vrste vrški, koje tamo zovu garde. Jednu gardu više sela Sipa zovu »Crkvište«, a nedaleko od iste je na suprotnoj strani druga koju zovu »Domogled«. Obe su na takvim mestima gde lađe ne mogu ploviti. Garde čini kolje pobodeno u dužini od 300 metara tako, da pravi jedan veliki oštar ugao. U vrh toga ugla nalazi se kapija 3 metra široka. Tu su pobodene jake i velike grede »beljit« na koje se navlače veliki drveni koturi — »olaši«. Od jedne do druge grede na tim drvenim koturima, »olašima«, visi velika mreža »set«. Set se spušta duboko u vodu i dopire skoro do dna. Riba koja nizvodno upliva u garde ulazi u set i neće moći dalje. Ribari iz sela Sipa izjutra u pola 5 i predveče u pola 5 odlaze čamcem do garde, obično po pet ljudi. Kod same garde, gde se set nalazi, stoji stalno privezan za svaku veliku gredu po jedan čamac, kojim se služe za dizanje seta iz vode.

Kad hoće ribu da vade, u ona dva zavezana čamca ulazi po jedan ribar a sa trećim čamcem doplove do samoga seta ostala tri ribara, koji dočekuju set sa ulovljenom ribom. Ona dvojica, koji se kod beljita nalaze, dižu pomoću olaša set iz vode, koji oni ostali prihvataju, sruče ribu u čamac, a set spuste opet u vodu. Ako padne velika riba, onda je odmah ubijaju kratkom zatubastom batinom-maljem, i to veće morune biju po 15—20 puta u glavu, a velike somove 15—20 puta u usta, i tako ih umrtve. Pošto pokupe lov, vraćaju se u selo, da bi predveče ponova pregledali garde. Od moruna i jesetri pravi se ajvar, koji je nadaleko čuven (»Kladovski ajvar«). Ostalo meso od riba

ili prodaju još sveže, ili ga usole, ili pak naprave od njega marinat. Manje ribe obično prodaju kao sveže, ili ih takođe usole i tako prodaju. Ribolov na gardama, i u opšte, na Donjem Dunavu nije svake godine izdašan. Sledeći primer pokazuje kakav je bio ribolov u međuvremenu od 1919—1924. godine u okolini Kladova. (M. Savić: Naša Industrija, Zanati i Trgovina, deo V., strana 90.)

Polazak na garde iz sela Sipa.

Godine:	1919.	1920.	1921.	1922.	1923.	
1. Morune:	250	411	800	1200	300	kilograma
2. Jesetre:	150	2000	3500	2040	4000	„
3. Kecige:	500	700	1000	1000	800	„
4. Somova:	200	2500	2200	2000	2280	„

Pored garda, u kojima se mnogo riba hvata, love seljaci u svima okolnim mestima Kladova ribu na udice i čengele ili običnom mrežom.

Pošto je lov udicom i čengelom vrlo interesantan, to ću ga ovde opisati.

Putnici, koji putuju lađom niz Dunav, mogu primeniti na više mesta blizu Kladova kako na površini vode vire velike tikve,

a u odstojanju od 4—5 metara. Ove tikve obeležavaju mesto gde su ribari svoje udice i čengele postavili. Seljaci ribari grade ovako te zamke za ribolov: proberu dve velike tikve, za koje privežu konopac dug 3—4 metra. Na donjem kraju konopca privežu veći kamen, a na polovini tih konopca privežu treći konopac kojim su oba ta konopca vezana a u odstojanju od 4—5 metra. Za taj

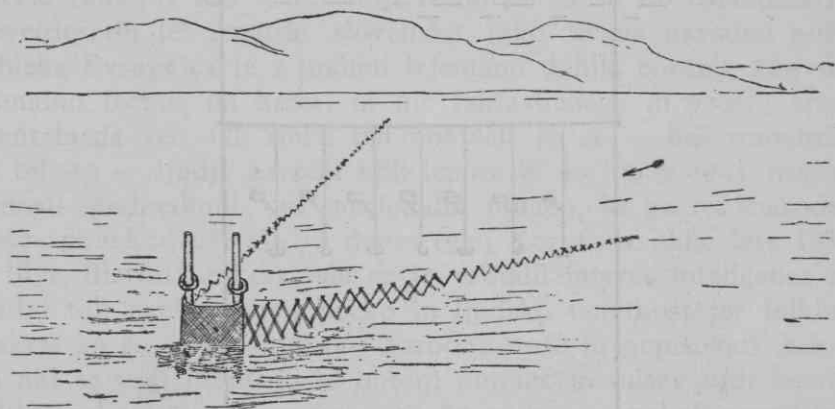

Povratak sa garde.

treći konopac privežu 7—9 udica i čengela, između kojih je odstojanje 3—40 santimetra. Udice in čengele vise na konopcima dugačkim 1—1½ m. Kod svake udice ili čengela priveže se na kanapu 30—40 sm daleko po jedna pluta. Kad se tako izradi ta interesantna sprava, spusti se pažljivo u vodu, tako da one čengele i udice vertikalno vise na trećem konopcu a tikve ostanu ploveći na površini vode. Čengele imaju levo i desno po jedan

zaoštren krak, a udice samo po jedan. Udice i čengele su od gvožđa i jako su zaoštrene. Usled težine kamenja za koje su tikve vezane nemože voda odneti ovu klopku za ribe.

Seljaci obilaze rano jutrom i predveče svoje udice, i vade ribe koje su se tu uhvatile. Oni iz svog sela mogu videti dali se koja veća riba uhvatila, a to poznaju po tome, ako su se one dve plovne tikve jedna drugoj približile. Odmah krenu čamcem — »oranicom« do udica, jedan pazi da čamac voda dalje ne otisne, a drugi legne potrbuške preko prednjeg dela oranice, spusti kuku koja je na motki (dugačkoj od jedan metar) usapljena, te vadi pažljivo udice i čengele iz vode. Na kojoj se čen-

Garde na Donjem Dunavu kod sela Sipa.

geli ili udici riba uhvatila, vešto je ubace u oranicu, gde je odmah maljem umrtve. Dešavalo se često da ulovljena riba, iz oranice, koja je plitka i uska, umakne zajedno sa kukom koja je u njoj zabodena. A to se dešavalo samo kad su velike ribe, preko sto kila. Za takve slučajeve ribari imaju naročite, velike kuke »borce« koji su usapljeni na podebljoj drvenoj držci koja je dugačkim konopcem vezana za oranicu. Riba koja bi »borcem« bila zakačena nebi mogla umaći.

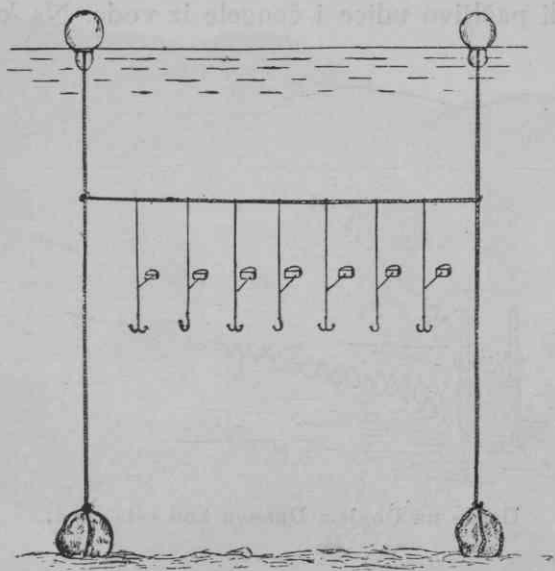
Seljaci ribari svakih 14 dana pregledaju svoje udice, i ako se gde što iskvarilo, popravljaju. Udicama hvataju mahom krupnu ribu.

Ovakav način hvatanja riba veoma je star, a tim načinom lovljenja bave se seljaci iz okoline Kostolca.

Garde su bile svojina Kneza Miloša, a od 1870. godine uzeo ih je pod zakup Đorđe Tomić, iz Kladova, koji od ulovljenih riba naročito proizvodi ajvar i to od moruna i jesetra.

Kako je u vezi sa ribolovom na Donjem Dunavu i građenje ajvara, to ću ga ovde opisati.

Ribari čim uhvate ribu, natovare je na kola, i dovlače u Kladovo gazda Đorđu. On jesetru ili morunu stavlja na sto, i proseče ih od repa do vrata. Povadi svu ikru, i stavi je u »salamuru« u jednu kofu gde leži 15—20 minuta. U salamuri se ikra stvrdne i pocrni. Na 5 kilograma ikre u salamuru stavlja 1 kilogram soli.

Udice i Čengele kod sela Kostola do Kladova (Donji Dunav).

Kad izvadi ikru iz salamure, tare je preko jednog prostog mrežastog rešeta tako da samo sluzokoža ostane na rešetku, a ostalo pada u jedan čist sud. Tim je ajvar gotov i odmah se stavlja u plehane kutije od $\frac{1}{2}$ i 1 kilograma. Prema brznoj, lakoj i prostoj izradi ajvara neverovatno mu je velika cena. Uzrok leži u tome što se ne hvata u dovoljnoj meri riba od koje se može ajvar graditi.

Interesantno je pomenuti ovaj slučaj: Godine 1876. uhvaćena je do tada najveća moruna koja je težila 330 kila. Kad su je rasparčavali, našli su u njenom mesu jednu malu udicu od čistoga zlata, koju je neki stranac otkupio za 20 dukata.